

Uputa Redemptionis Sacramentum, objavljena na Blagovijest 2004. godine za pontifikata Ivana Pavla II., ne donosi nikakvu novost u odnosu na već postojeći Rimski misal Pavla VI. iz 1969. godine, nego ponovno naglašava propise koji se u praksi ne obdržavaju te upozorava na razne zloporabe.

Prepuštamo pažljivome čitatelju da sam prosudi koliko se ove odredbe obdržavaju u bogoslužjima na kojima sudjeluje.

Osobito ističemo brojeve 91—93, iz kojih proizlazi da niti svećenik niti biskup ne mogu nekome narediti primanje svete Pričesti na ruku ili uskratiti Pričest ako kleči. Isto tako, propisuje se upotreba pričesne plitice (patene). Izražavamo bojazan da se upravo ove odredbe najviše krše.

Dokument pred kraj, u broju 184, svakome vjerniku jamči pravo podnašanja žalbe protiv zloporaba mjerodavnoj crkvenoj vlasti.

PREGOVOR

1. Sakrament Otkupljenja priznat je od Majke Crkve u Presvetoj Euharistiji u čvrstoj vjeri, s veseljem prihvaćen, slavljen i sa štovanjem čašćen. Pritom Crkva navješćuje smrt Isusa Krista i hvali Njegovo uskrsnuće, sve dok nedođe u veličanstvu, kako bi kao Gospodin i nepobjedivi Vladar, kao Vječni Svećenik i Kralj cijelog svijeta predao carstvo istine i života svemoćnom Ocu i njegovu neizmjernom veličanstvu.

2. Nauk Crkve o presvetoj Euharistiji, koja u svojoj potpunosti sadrži blago spasenja, samog Krista, naš uskrsni Jaganjac, koji je izvor i vrhunac cijelog Kršćanskog života, a čiji je uzročan utjecaj prisutan i na samim izvorima Crkve, prikazan je tijekom stoljeća u spisima Sabora i Papa, uz najveću temeljitost i s velikim autoritetom. Nedavno je Papa Ivan Pavao II u enciklici "Ecclesia de Eucharistia" ponovno predočio nekoliko temeljnih aspekata na tu temu za crkvene situacije našeg vremena.

Kako bi Crkva ovo veliko Otajstvo i danas u slavlju svete Liturgije s dužnim poštovanjem štitila, Papa je Kongregaciji za bogoštovlje i disciplinu sakramenata naložio, uz zajedničko savjetovanje sa Kongregacijom za nauk vjere, napisati ovu Uputu, u kojoj su obrađena neka pitanja vezana za uređenje Otajstava Euharistije. Sve što je razloženo u ovom nalogu potrebno je stoga čitati zajedno s enciklikom "Ecclesia de Eucharistia".

3. Nije, međutim, namjera predočiti sažetak svih normi o presvetoj Euharistiji. Kako bi se ojačao duboki smisao liturgijskih normi, namjera je da se i ovom Uputom što više podsjeti na neka važeća pravila, već objavljena i utvrđena, te donesu druge odredbe koje pojašnjavaju i dopunjuju važeće norme, da se predoče biskupima, ali i svećenicima, đakonima i svim laicima kršćanske vjere, kako bi ih svatko od njih prema svojoj službi i vlastitim mogućnostima primijenio.

4. Norme sadržane u ovoj uputi vrijede za liturgiju Rimskog obreda, te s odgovarajućim prilagodbama i za liturgiju ostalih pravno priznatih obreda Latinske Crkve. "Bez sumnje je liturgijska reforma Koncila bila velika dobit za svjesnije, aktivnije i plodnije sudjelovanje vjernika na svetoj Žrtvi oltara". Ipak, "ne nedostaju sjene (tamne strane)". Tako se ne može prešutjeti činjenica da ima zloporaba, pa i vrlo teške naravi protiv naravi Liturgije i sakramenata, kao i predaje i autoriteta Crkve, koje danas u jednom ili drugom crkvenom okruženju nerijetko štete liturgijskim slavljinama. Na nekim mjestima su zloporabne prakse u liturgiji postale navika. Jasno je da se to ne može dopustiti, te mora prestati.

5. Pridržavanje normi izdanih od autoriteta Crkve zahtijeva da su sa istima usaglašeni mišljenje i riječ, vanjsko djelovanje i uvjerenje srca. Samo izvanjsko pridržavanje normi očito bi bilo u suprotnosti s biti svete Liturgije, u kojoj Krist Gospodin želi okupiti svoju Crkvu, kako bi sa Njim postala "jedno tijelo i jedan duh". Stoga vanjsko djelovanje mora biti osvijetljeno vjerom i ljubavlju, koja nas veže s Kristom i međusobno, te budi ljubav prema siromašnima i potrebitima. Riječi i obredi liturgije, uz to, vjerni su, kroz stoljeća sazrijevani izraz osvjedočenja Krista, i uče nas da razmišljamo kao On. Dok svoj duh prilagođavamo ovim riječima, uzdižemo svoja srca prema Gospodinu. Ono što je rečeno u Uputi neka vodi do skladnosti našega uvjerenja s uvjerenjem Krista, a koja dolaze do izražaja u riječima i obredima liturgije.

6. Zloporabe "doprinosе zamračenju ispravne vjere i katoličkog nauka ovom divnom Sakramentu". Isto tako je otežano da "vjernici nanovo mogu na neki način oživjeti iskustvo dvojice učenika iz Emausa: Otvoriše im se oči i prepoznaše ga". Kako se moć i božanstvo Gospodina i sjaj Njegove dobrote osobito očituju u Sakramentu Euharistije, to je dolično da svi vjernici njeguju smisao za veličanstvo Božje, dostojno štovanje, a koje su primili kroz spasonosnu patnju Jedinorođenog Sina.

7. Zloporabe nerijetko imaju korijenje u pogrešnom pojmu slobode. Bog nam, međutim, u Kristu nije osigurao onu iluzornu slobodu u kojoj radimo što želimo, već slobodu u kojoj možemo činiti što je časno i pravedno. Ovo svakako ne vrijedi samo za one zapovijedi koje dolaze neposredno od Boga, već i za one zakone koje je Crkva proglasila, a čije norme se odnose na samu bit. Prema tomu, svi se moraju uskladiti s odredbama zakonitog crkvenog autoriteta.

8. Mora se, međutim, s velikom žalošću ustvrditi, da "ekumenske inicijative, premda velikodušne u nakanama, popuštaju euharistijskoj praksi protivnoj disciplini u kojoj Crkva izražava svoju vjeru". Euharistija je "prevelik dar da bi podnosila dvosmislenost i obezvrjeđivanje." Stoga je primjereno nekoliko stvari ispraviti i točnije odrediti, kako bi i u ovom području "Euharistija nastavila svijetliti u svem sjaju ovog otajstva".

9. Često se zloporabe temelje na neznanju, jer najčešće se odbacuju one stvari čiji se dublji smisao ne prepoznaje, te se ne zna za njihovu starinu. Jer pod "dahom i poticanjem" Svetoga Pisma "stvorenι su liturgijski zazivi, molitve i pjevanja, te od njega čini i znakovi primaju svoje značenje". Što se tiče vidljivih znakova "kojima se služi sveta Liturgija, da označi nevidljive božanske stvarnosti", to su oni izabrani "od Krista ili Crkve". Strukture i oblici svetih slavlja - prema tradiciji svakog pojedinog obreda na istoku i zapadu — usaglašeni su, pak, sa cijelom Crkvom u

svemu što se odnosi na sveopće prihvaćene običaje, apostolske i ustaljene tradicije, koje Crkva vjerno i brižljivo treba predati budućim generacijama. Sve to mudro čuvaju i štite liturgijske norme.

10. Sama Crkva nema ovlasti nad onime što je Krist ustanovio i što čini nepromjenjivi dio Liturgije. Kada bi se, npr. raskinule veze koje povezuju Sakramente s Kristom, koji ih je ustanovio, i sa događajima na kojima je utemeljena Crkva, to niti na koji način ne bi bilo od koristi vjernicima, već bi im nanijelo velike štete. Naime, sveta Liturgija najuže je povezana s temeljima nauka, tako korištenje neodobrenih tekstova i obreda posljedično vodi do oslabljenja ili gubitka potrebne veze između *lex orandi* i *lex credendi* (zakona molitve i zakona vjere).

11. Otajstvo Euharistije "previše je veliko da bi si itko dopustio njime slobodno raspolagati, a da ne bi poštivao njegov sveti značaj i univerzalnost". Dakle, tko čini suprotno i slijedi vlastite sklonosti – makar bio i svećenik — vrijeđa bitno jedinstvo rimskog obreda, koji se odlučno mora sačuvati. Taj čini djela koja ni na koji način ne odgovaraju gladi i žeđi za živim Bogom, a koje osjeća narod našega vremena. Ne obnaša autentičnu pastoralnu službu i ne pridonosi pravilnoj liturgijskoj obnovi, već štoviše, vjernicima uzima njihovo vjersko dobro i duhovnu baštinu. Samovoljno djelovanje, naime, ne služi djelotvornoj obnovi, već povrjeđuje pravo kršćana na liturgijski čin na koji imaju pravo, a koji je izraz života Crkve prema njenoj tradiciji i disciplini. Unosi, pak, elemente iznakaženja i nesloge u slavlje Euharistije, koja je na izvanredan način i na osnovu svoje biti usmjerena na to da označi i divno djeluje na zajedništvo s Božanskim životom i jedinstvo Božjega naroda. Posljedice takvog samovoljnog djelovanja nesigurnost su u učenju, sumnje i gnjev Božjega naroda i gotovo neizbježne snažne protureakcije. U naše vrijeme, u kojem je kršćanski život često uslijed klime "sekularizacije" vrlo težak, sve ove stvari zbunjuju i žaloste mnoge kršćane u znatnoj mjeri.

12. Svi kršćani imaju pravo na pravu liturgiju i posebno na slavlje svete Mise, kako Crkva to želi i kako je utvrdila, znači kako je propisano u liturgijskim knjigama i drugim zakonima i normama. Na isti način katolički narod ima pravo da se Žrtva svete Mise slavi nepovrijeđena i u punom skladu sa Crkvenim Učiteljstvom. Napokon, pravo je katoličke zajednice na provođenje slavlja Presvete Euharistije na način da se ukazuje kao istinito Otajstvo, te se u potpunosti izbjegavaju svaka vrsta nedostataka i gesta, koji bi u Crkvi mogli izazvati rascjepe i stranke.

13. Sve norme i napomene izložene u ovoj Uputi, na razne načine stoje u vezi sa zadacima Crkve da pazi na pravilno i dostojanstveno slavlje ovoga, tako velikog Misterija. O raznim stupnjevima za koje su vezane pojedine norme sa najvišim zakonom cjelokupnog crkvenog prava, naime, o brizi za spasenje duša, govori se u zadnjemu poglavlju ove Upute.

POGLAVLJE I.

Uređenje svete Liturgije

14. Uređenje svete Liturgije ovisi jedino od autoriteta Crkve, a koji posjeduje Apostolska Stolica i prema odredbama prava, biskupi.

15. Papa, namjesnik Kristov i Pastir opće Crkve ovdje na zemlji, [...] raspolaže u Crkvi [...] po službenoj dužnosti sa najvišom, potpunom, neposrednom i općom redovitom vlašću koju može uvijek slobodno vršiti, pa i u kontaktu s pastirima i stadima.

16. Zadaća je Apostolske Stolice uređivati svetu Liturgiju opće Crkve, izdavati liturgijske knjige i pregledavati njihove prijevode na narodne jezike, kao i bdjeti da se svugdje vjerno pridržavaju liturgijske uredbe, osobito one koje ureduju slavlje presvete misne Žrtve.

17. Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata bavi se onim pitanjima koja pripadaju Apostolskoj Stolicu u pogledu uređenja i promicanja Svete Liturgije a posebice Otajstva, poštujući nadležnost Kongregacije za nauk vjere. Promiče i nadzire uređenje otajstava, osobito ono što se odnosi na valjanost i dozvoljenost slavlja. Napokon, pažljivo pazi da se točno pridržavaju liturgijske uredbe, da se spriječe zloporabe, te da se uklone one koje se otkriju. Prema tradiciji opće Crkve pritom prednjači briga za slavlje svete Mise i poštovanje koje se ukazuje presvetoj Euharistiji i izvan misnog slavlja.

18. Kršćani imaju pravo na potpuno i djelotvorno uređenje svete Liturgije od strane Crkvenog autoriteta, kako se na liturgiju nikada ne bi gledalo kao na privatni posjed bilo koga, bilo celebranta, bilo zajednice u kojoj se otajstva slave.

1. Biskup, veliki svećenik svoga stada

19. Dijecezanski biskup prvi je djelatnik misterija Božjih, u povjerenju mu mjesnoj Crkvi voditelj, unapređivač i čuvar cjelokupnoga liturgijskog života. Jer, biskup je odlikovan obiljem posvetnih otajstava zaređenja, »upravitelj milosti najvišega svećenstva«, osobito u Euharistiji koju prinosi ili daje prinositi i iz koje Crkva uvijek dalje živi i raste.

20. Na osobit način Crkva se svaki puta očituje kad se slavi Misa, i to prije svega u katedralama pri punom i aktivnom sudjelovanju cijelog svetog naroda Božjega, [...] u jednoj molitvi i za jednim oltarom, kojemu predstoji biskup, okružen svojim prezbiterijem, đakonima i ostalim službenicima. Osim toga, svakim zakonitim slavljem Euharistije [...] ravna biskup kojemu je predana služba, prikazati Misu kršćanske vjere Božanskom Veličanstvu i voditi je prema zapovijedima Gospodina i zakonima Crkve, a koja se točnije određuju njegovim posebnim odlukama za biskupiju.

21. Biskupu dijeceze prilici da u povjerenju mu Crkvi, u granicama svoje nadležnosti, izda norme za područje liturgije, za koje su svi vezani. Istovremeno, biskup uvijek treba imati na umu da nema utjecaja na slobodu koja je predviđena normama liturgijskih knjiga, da slavlje na mudar način prilagodi crkvenoj građevini, skupu vjernika i pastoralnim okolnostima, tako da cjelokupan sveti obred zaista odgovara osjećaju ljudi.

22. Biskup vodi povjerenju mu mjesnu Crkvu. Njegov zadatak je regulirati, voditi, inspirirati, ponekad i opominjati. Tako ispunjava svetu službu koju je primio kroz zaređenje za biskupa, za podizanje svojega stada u istini i svetosti. On treba

prikazati stvarni smisao liturgijskih obreda i tekstova, te svećenike, đakone i kršćanske laike hraniti duhom svete Liturgije, kako bi svi bili dovedeni do djelotvornog i plodonosnog slavlja Euharistije. Istovremeno treba brinuti da cjelokupno tijelo Crkve, u dijecezi, u narodu i u cijelom svijetu, raste u slozi i jedinstvu ljubavi.

23. Vjernici moraju pristajati uz biskupa kao Crkva Isusu Kristu i kao Isus Krist Ocu, kako bi se sve slagalo u jedinstvu i prešlo u slavu Božju. Svi, pa i članovi institucija posvećenog života i društva apostolskog življenja i svih udruženja ili crkvenih pokreta bilo koje vrste, po pitanju liturgijskog reda u svemu podliježu autoritetu biskupa dijeceze, bez obzira na legitimno priznata prava. Stoga biskupu dijeceze pripada pravo i obveza nadgledanja i nadziranja crkve i oratorija svojega područja u svezi liturgijskog uređenja, pa i onih, koji su postavljeni ili vođeni od članova gore navedenih institucija, ako je ondje inače dozvoljen pristup kršćanima.

24. Kršćanski narod, sa svoje strane, ima pravo da dijecezanski biskup obrati pažnju da se u crkveno uređenje ne uvuče zloraba, osobito u svezi službe Riječi, slavljenju Sakramenata i blagoslovina, kao i štovanju Boga i Svetaca.

25. Komisije, vijeća ili odbori, koje je biskup postavio za unapređenje liturgije, kao i sakralne glazbe i umjetnosti u njegovoj dijecezi moraju djelovati prema uvjerenju i nahođenju biskupa, te se osloniti na njegov autoritet i suglasnost, kako bi na primjeren način izvršili svoj zadatak, te služili djelotvornom rukovođenju biskupa u njegovoj dijecezi. Kako je već odavno potrebno, biskupi trebaju u tom smjeru provjeriti sva udruženja te vrste, ostale ustanove i sve inicijative u liturgiji, da li je njihov rad do sada bio plodonosan, te pomno ocijeniti koje je ispravke ili poboljšanja u sastavu i načinu rada potrebno poduzeti kako bi došli do nove snage. Potrebno je uvijek imati na umu da je potrebno stručnjake izabrati među onim ljudima čija su jakost u katoličkoj vjeri, te njihova teološka i kulturna naobrazba, priznati.

2. Biskupska konferencija

26. To vrijedi i za one komisije koje su nadležne za ovo područje i po želji Koncila postavljene od biskupske konferencije. Njihovi članovi moraju biti biskupi, koje je potrebno jasno razlikovati od stručnjaka koji služe pomoćne službe. Tamo gdje broj članova biskupske konferencije nije dostatan, kako bi se bez poteškoća mogla izabrati ili postaviti liturgijska komisija, potrebno je imenovati savjet ili krug stručnjaka, koji će uvijek pod predsjedanjem jednog biskupa, koliko god je moguće vršiti isti zadatak, ali ne treba nositi naziv »liturgijska komisija«.

27. Apostolska Stolica već je od 1970. godine upozorila na potrebu prestanka svih eksperimenata vezanih uz slavlje svete Mise, te isto učvrstila 1988. godine. Stoga pojedinačni biskupi i biskupska konferencija nemaju ovlasti dozvoliti eksperimente vezane za liturgijske tekstove i ostalo, propisano liturgijskim knjigama. Kako bi se takvi eksperimenti ubuduće mogli provoditi, potrebno je odobrenje Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, izdano u pismenom obliku i zahtijevano od biskupske konferencije. Ovo odobrenje, međutim, izdaje se samo iz vrlo ozbiljnog razloga. Što se tiče nastojanja inkulturacije u području liturgije, potrebno je strogo pridržavanje izdanih normi u cijelosti.

28. Sve norme za područje liturgije koje je utvrdila biskupska konferencija, prema pravnim mjerilima za svoje područje, potrebno je predložiti Kongregaciji za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, bez čega nemaju obvezujući karakter.

3. Svećenici

29. Svećenici, kao vrijedni, brižni i potrebni suradnici biskupskog staleža pozvani na službu narodu Božjem, čine zajedno sa svojim biskupom prezbitarij, iako su im povjereni različiti zadaci. U pojedinačnim mjesnim zajednicama vjernika u neku ruku stvaraju dojam prisutnosti biskupa, s kojim su vezani u povjerljivom i srčanom uvjerenju; za svoj dio preuzimaju njegove zadatke i njegovu brigu, te se svakodnevno stavljaju u njihovu službu. [...] Zbog tog sudjelovanja u svećenstvu i poslanstvu, svećenici zaista trebaju biskupa prihvatiti kao svog oca, te ga sa strahopoštovanjem slušati. Uvijek misleći na dobro djece Božje, izvan toga trebaju nastojati dati svoj udio u radu pastira u cijeloj dijecezi, pa i u cijeloj Crkvi. Velika je odgovornost, prije svega, onih svećenika koji imaju pravo slavlje Euharistije služiti *in persona Christi*. Oni osiguravaju svjedočanstvo i zajedničku službu, ne samo za zajednicu koja neposredno prisustvuje slavlju, već i cjelokupnoj Crkvi, koja je uvijek u vezi s Euharistijom. Nažalost sa žaljenjem se mora priznati da — prije svega od godina liturgijske reforme nakon II. Vatikanskog sabora — uslijed krivo shvaćenog tumačenja kreativnosti i prilagođavanja, nije manjkalo zloraba, koje su također mnogima uzrokovala i patnje.

30. U skladu s onim što su u obredu svetog zaređenja svečano obećali i obnavljaju svake godine tijekom Mise posvete ulja (na Veliki četvrtak), svećenici trebaju slaviti misterije Krista, osobito u žrtvi Euharistije i Sakramentu pokore, prema crkvenoj Predaji u slavi Boga i na spasenje kršćanskog naroda u vjerničkom strahopoštovanju. Svojoj vlastitoj službi ne smiju uzeti duboki značaj tako što svojevrijedno iznakazuju liturgijsko slavlje izmjenama, kraticama ili dodavanjima. Sveti Ambrozije je rekao: Ne u sebi, [...] već u nama se Crkva ranjava. Stoga se pobrinimo da naš grijeh za Crkvu ne postane rana. Znači, Crkvu Božju ne trebaju raniti niti svećenici koji su se svečano posvetili službi. Štoviše, svećenici pod autoritetom biskupa trebaju vjerno paziti da takva iznakaženja ne čine niti drugi.

32. Župnik treba voditi brigu da Presveta Euharistija postane središte župne zajednice vjernika; mora se truditi voditi vjernike kroz strahopoštovano slavlje Otajstava, ali na poseban način oko toga da često primaju otajstva Presvete Euharistije i Pokore; isto tako mora imati na umu da i u obiteljima potiče molitvu, te ona svjesno i radišno sudjeluje na presvetoj Liturgiji, koju svećenik mora voditi i nadzirati u svojoj župi pod autoritetom biskupa dijeceze, kako se ne bi ušuljale zlorabe. Iako je primjereno da dozvoli da mu, u svrhu bolje pripreme za liturgijska slavlja, prije svega svete Mise, pomognu razni kršćani, ne smije im niti u kojem slučaju ustupiti prava koja su svojstvena njegovoj službi.

33. Napokon, svi svećenici trebaju nauk i umjetnost liturgije njegovati na pravilan način, kako bi kroz njihovu liturgijsku službu, u povjerenim mu zajednicama, postala sve savršenija slava Bogu, Ocu, Sinu i Duhu svetom. Prije svega, trebaju biti prožeti onim divljenjem i čuđenjem koje se kroz slavlje uskrsnog Misterija u Euharistiji budi u srcima vjernika.

4. Đakoni

34. Đakoni, koji su blagoslovom ruke pozvani na svećenstvo, moraju biti ljudi dobrog ugleda i uz Božju pomoć postupati tako da se zaista prepoznaju kao učenici Kristovi, koji nije došao kako bi bio služen, već da služi, i koji je bio usred svojih učenika kao jedan, koji služi. Darom Duha Svetoga, ojačani polaganjem ruku, trebaju služiti narodu Božjem u zajedništvu s biskupom i njegovim prezbiterijem. Stoga biskupa trebaju štovati kao oca, te njemu i svećenicima pomagati u službi Riječi, službi oltara i službi ljubavi.

35. Nikada ne smiju odustati od čvrstog pridržavanja otajstva vjere, kako apostol kaže, čiste savjesti i u toj vjeri prema Evanđelju i Predaji Crkve propovijedati riječima i djelima. Iz sveg srca trebaju služiti svetoj Liturgiji, izvoru i vrhuncu crkvenog života, vjerno i ponizno, kako bi se svi, koji su vjerom i krštenjem postali djeca Božja, sakupili usred crkve, hvalili Boga, sudjelovali u Žrtvi i blagovali objed Gospodnji. Stoga se svi đakoni, ukoliko se odnosi na njih, trebaju zauzeti da se slavlje svete Liturgije slavi prema obvezno odobrenim liturgijskim knjigama.

POGLAVLJE II.

Sudjelovanje kršćanskih laika na slavlju Euharistije

1. Aktivno i svjesno sudjelovanje

36. Kao djelo Krista i Crkve, slavlje Mise predstavlja središte cijeloga kršćanskog života, i to kako za cjelokupnu Crkvu, tako i za dio Crkve, te za pojedine vjernike koji u njemu sudjeluju na različit način, prema raznolikosti staleža, službi i djelatnog sudjelovanja. Na taj način kršćanski narod, rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod određen za Božju svojinu, izražava svoju odgovarajuću i hijerarhijsku ulogu. Opće svećenstvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećenstvo, premda se između sebe razlikuju bitno, a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj poseban način dio u Kristovom.

37. Svi kršćani koji su krštenjem oslobođeni svojih grijeha i pridruženi tijelu Crkve, utisnutim im pečatom pozvani su na kult kršćanske vjere, kako bi snagom svog kraljevskog svećenstva, bili ustrajni u molitvi i veličanju Boga, da sebe prinose kao žrtvu živu, svetu, Bogu milu i pokazuju se valjanima u svim svojim djelima, te da svugdje na zemlji svjedoče o Kristu i stoje na raspolaganju svakomu tko traži nadu u vječni život koji ga ispunjava. Stoga se i sudjelovanje vjernika laika na slavlju Euharistije i drugim obredima Crkve ne može svesti samo na pasivno prisustvo, već na njega treba gledati kao na istinito provođenje vjere i časti stečene krštenjem.

38. Trajni nauk Crkve o naravi Euharistije, koja nije samo suživot, već prije svega i žrtva, s pravom se ubraja među načelne kriterije za potpuno sudjelovanje svih vjernika u ovom tako velikom Sakramentu. Ponekad se susreće veoma suženo shvaćanje euharistijskog Otajstva. Lišen svoje žrtvene dimenzije, slavi se kao da ne nadilazi smisao i vrijednost bratske gozbe. Kako bi se poticalo aktivno sudjelovanje i isto došlo do izražaja, najnovija reforma liturgijskih knjiga, prema volji Sabora, poklonila je pažnju aklamaciji naroda, odgovorima, pjevanju psalama, antifonama, pjesmama, kao i postupcima i gestama držanja tijela, te se na vrijeme pobrinula za

pridrţavanje svete šutnje, a u rubrikama uzela u obzir i one dijelove koji se tiču naroda. Osim toga, više se prostora daje primjerenom uređenju po načelu da svako slavlje treba odgovarati liturgijskim normama, utvrđenima ovlastima, potrebama, moći shvaćanja, duhovnoj pripremi i osebujnosti sudionika. U svako je slavlje potrebno unijeti određene promjene pri izboru pjesama, melodija, molitava i biblijskih čitanja, te homilija koje je potrebno drţati, u pripremi zagovora, u naputcima koje je ponekad potrebno čitati, u nakitu crkve (za razna razdoblja ima više mogućnosti), a koja će pridonijeti jasnijem prikazivanju bogatstva liturgijske tradicije, te samome slavlju, uz pažnju pastoralnih potreba, dati posebnu oznaku, kako bi se poticalo usrdno sudjelovanje. Potrebno je, međutim, podsjetiti da djelotvornost liturgijskih postupaka nije u stalnim promjenama obreda, već u dubokoj svijesti prema riječi Boţjoj i misteriju koji se slavi.

40. Iako slavlje liturgije, bez dvojbe, nosi znak aktivnog sudjelovanja svih kršćana, iz toga ne proizlazi da zaista postoji potreba da svi moraju nešto i činiti, gestama i drţanjem, kao da svatko ima bilo kakav obvezan liturgijski zadatak. U katehetskom školovanju savjesno treba brinuti da se površna shvaćanja i navike, koje su se proteklih godina u nekim mjestima ušuljale, isprave, te da se kod svih kršćana uvijek nanovo budi smisao za istinsko čuđenje o veličini onoga otajstva vjere koji se zove Euharistija, u čijemu slavlju Crkva uvijek iznova prelazi iz stare u novu stvarnost. U slavlju Euharistije, kao i u cijelome kršćanskom životu, koji iz nje crpi snagu i kojemu teţi, cijela se Crkva, kao sveti apostol Toma, prostire klanjajući pred Gospodina, koji je razapet, umro, pokopan i uskrsnuo, te kliče punoćom svog boţanskoga sjaja [...] u sve vijeke: »Moj Gospodin i Bog!«.

41. Kako bi se probudio, potaknuo i pribliţio unutarnji smisao za liturgijsko sudjelovanje, vrlo je korisno postojano i duţe slavlje Liturgije časova (časoslov), korištenje blagoslovina i vjeţbe kršćanske pučke poboţnosti. Na vjeţbe te vrste, koje, iako strogo ne pripadaju svetoj Liturgiji, jednako tako od posebnog su značaja i dostojanstva, potrebno je gledati kao na posebnu vezu s liturgijskim uređenjem, osobito ako se preporučuju i potvrđuju od strane Učiteljstva, kao što je to slućaj kod molitve Gospine krunice. Kako oblici poboţnosti kršćanski puk vode ka sudjelovanju u slavlju sakramenata, prije svega Euharistije, kao i promatranju misterija našeg Otkupljenja i nasljedovanju svijetlih primjera Svetih na nebu, oni nas čine, stoga, dijelom liturgijskog kulta, i to uz spasonosni boljitak.

42. Potrebno je shvatiti da se Crkva ne sakuplja iz ljudske ţelje, već je pozvana od Boga u Duhu Svetom, te se u vjeri odaziva pozivu (*ekklesia* je, naime, usko vezano za *klesis* — poziv, priziv). Nadalje, na euharistijsku Źrtvu ne smije se, u strogom smislu, gledati kao na »koncelebraciju« svećenika s prisutnim narodom. Naprotiv, od svećenika slavljena Euharistija dar je koji na radikalna način nadilazi ovlasti zajednice.[...] Zajednici, koja se okuplja na slavlje Euharistije, kako bi zaista mogla biti euharistijska, apsolutno je potreban zaređeni svećenik koji je predvodi. S druge strane, zajednica, koja nije u stanju sama si dati zaređena sluţbenika, sama sebi ne moţe dodijeliti zaređenog predvoditelja bogosluţja. Obvezno je potrebna zajednićka volja izbjegavanja svake dvosmislenosti po tom pitanju kako bi se otklonile poteškoće koje su se pojavile posljednjih godina. Stoga se izrazi kao »celebrirajuća zajednica« ili »celebrirajući skup« - ili na drugim modernim jezicima »celebrating assembly«, »assemble celebrante«, »assemblea celebrante« — i slićno, trebaju koristiti samo s oprezom.

2. Zadatak kršćanskih laika na slavlju svete Mise

43. Pravilno je i pohvalno da neki vjernici laici, prema tradiciji i na dobrobit zajednice i cijele Crkve Božje, preuzimaju određene zadatke pri slavlju svete Liturgije. Primjereno je da više vjernika obavlja razne zadatke ili da razne dijelove istoga zadatka podijele međusobno.

44. Pored službe zakonito ovlaštenih akolita i lektora, među navedenim posebnim zadacima postoje i oni zadaci akolita i lektora, s vremenski ograničenim ovlastima i u vezi s tim ostale službe, opisane u Rimskoj misnoj knjizi, kao zadaci pripravljanja hostija, čišćenje liturgijskih platna, te sličnih predmeta. Svatko, bio predvoditelj bogoslužja ili kršćanski laik, neka vrši svoju službu i čini samo ono i sve ono što na nj spada, te u liturgijskom slavlju, kao i u pripremi za isto, neka brine da se liturgija Crkve provodi dostojno i lijepo.

45. Mora se izbjeći opasnost zatamnjenja komplementarnog odnosa između aktivnosti klerika i laika, na taj način da se uloga laika na neki način podvrgne »klerikalizaciji«, kako se to uobičajava reći, dok duhovni službenici bezrazložno preuzimaju aktivnosti svojstvene životu u djelu kršćanskih laika.

46. Kršćanski laik, pozvan u pomoćnu službu pri liturgijskom slavlju, treba na primjeren način biti pripremljen, te se iskazati u kršćanskom životu, vjeri, običajima i vjernosti prema Crkvenom učiteljstvu. Dobro je ako je primio, prema svojoj dobi, sposobnostima, načinu života i religijskoj kulturi, liturgijsku pouku. Ne treba primiti nikoga čiji bi izbor kod vjernika izazvao čuđenje.

47. Dobrodošlo je kada se može održati stari običaj prisutnosti djece i mladih, koji se obično nazivaju ministrantima i kao akoliti služe na oltaru. Prema svojoj sposobnosti shvaćanja trebaju imati primjerenu katehezu o svojim zadacima. Ne smije se zaboraviti da je iz brojnosti ove djece tijekom stoljeća proizašao veliki broj predvoditelja bogoslužja. Kako bi se djelotvornije stvorila pastoralna skrb za ministrante, potrebno je za njih osnovati i poticati udruge, u kojima i roditelji mogu pomagati i sudjelovati. Ukoliko takve udruge imaju međunarodni karakter, osnivanje ili kontrola njihova statusa i odobrenje u nadležnosti je Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata. Prema mišljenju biskupa dijeceze i uz štovanje utvrđenih normi, za ovu službu oltara dozvoljene su i djevojke ili žene.

POGLAVLJE III.

Pravilno slavljenje svete Mise

1. Materija presvete Euharistije

48. Kruh koji se koristi za slavlje presvete euharistijske Žrtve mora biti beskvasan, od čistoga pšeničnog brašna i još svjež, tako da nema opasnosti od škodljivosti. Iz toga proizlazi da kruh, pripremljen od drugog sastojka, pa i žita, ili kruh kojem je u tolikoj količini dodano drugih sastojaka, osim pšenice, da se prema općem osjećaju ne može nazvati pšeničnim kruhom, ne predstavlja važeću materiju za provođenje euharistijske Žrtve i Sakramenta. Teška je zloraba pri pripravi kruha, namijenjenog za Euharistiju, dodati druge sastojke, kao, npr. voće, šećer ili med.

Jasno je da hostije trebaju pripremati osobe koje, ne samo da se odlikuju čestitošću, već i u pripravljanju hostije imaju iskustva, te su opremljene prikladnim pomagalicama.

49. Primjereno je znakovitosti da se neki dijelovi euharistijskog kruha, koji proizlaze iz njegova lomljenja, tijekom Pričesti podijele barem nekim vjernicima. Male hostije niti u kojemu slučaju nisu isključene, ukoliko za njih postoji potreba, zbog brojnosti pričesnika ili iz drugih dušobrižničkih razloga. Uobičajeno je koristiti male hostije koje nije potrebno dodatno lomiti.

50. Vino, korišteno za slavlje presvete euharistijske Žrtve, mora biti prirodno čisto, dobiveno od grožđa, ne smije biti pokvareno, niti pomiješano s drugim sastojcima. Prilikom misnoga slavlja dodaje mu se malo vode. Brižno treba voditi računa da je vino namijenjeno Euharistiji u besprijekornom stanju, te da ne prokisne. Strogo je zabranjeno koristiti vino sumnjive autentičnosti i porijekla, jer, vezano za potrebne uvjete važenja otajstava, Crkva zahtijeva sigurnost. Ne smije se dozvoliti bilo kakav izgovor na korist drugih napitaka bilo koje vrste, a koji ne predstavljaju važeće materije.

2. Euharistijska molitva

51. Mogu se koristiti samo Euharistijske molitve navedene u Rimskome misalu, ili one zakonito odobrene od strane Apostolske Stolice, i to prema mogućnostima i granicama utvrđenima od Apostolske Stolice. Ne može se prihvatiti činjenica da neki svećenici sebi uzimaju za pravo sastavljanja Euharistijskih molitvi ili da od Crkve odobrene tekstove izmjenjuju, odnosno koriste druge molitve napisane od privatnih osoba.

52. Izgovaranje Euharistijske molitve, koje je prema svojoj naravi jednako vrhuncu cijeloga slavlja, svojstveno je svećeniku snagom njegova zaređenja. Stoga je zlorabica kada neke dijelove Euharistijske molitve iznose đakon, laik koji služi, pojedinac ili svi vjernici zajedno. Euharistijsku molitvu mora u cijelosti izgovoriti sam svećenik.

53. U isto vrijeme dok celebrirajući svećenik izgovara molitvu, ne moli se niti pjeva bilo što drugo; pa i orgulje i drugi glazbeni instrumenti moraju biti tihi, osim kod obveznih odobrenih aklamacija naroda, o kojima će u daljnjem tekstu biti govora.

54. Narod, ipak, uvijek sudjeluje aktivno, a nikada pasivno; treba se ujediniti sa svećenikom u vjeri i tišini, kao i kroz umetke utvrđene tijekom Euharistijske molitve, a to su odgovori u uvodnom dijalogu Predslovlja, *Svet*, aklamacije nakon Pretvorbe i aklamacija *Amen* nakon završne doksologije, kao i druge aklamacije odobrene od biskupske konferencije i od Svete stolice pregledane.

55. Na nekim se mjestima proširila zlorabica da svećenik na slavlju svete Mise lomi hostiju tijekom Pretvorbe. Ova zlorabica proturječi tradiciji Crkve. Isto je potrebno odbaciti te hitno ispraviti.

56. U Euharistijskoj molitvi ne smije se ispustiti spomen imena Pape i biskupa dijeceze, kako bi se očuvala sasvim stara tradicija i do izražaja došlo crkveno

zajedništvo, jer Crkveno zajedništvo euharistijskog zbora zajedništvo je sa vlastitim biskupom te s Rimskim Prvosvećenikom.

3. Ostali dijelovi Mise

57. Zajednica kršćana ima pravo da, prije svega na nedjeljnome slavlju, ima prikladnu i uistinu sakralnu glazbu, te da oltar uvijek blista, da su paramenti i sakralne tkanine, koje odgovaraju normama časti, lijepe i čiste.

58. Svi kršćani imaju, isto tako, pravo na savjesno pripremljeno slavlje Euharistije u svim njezinim dijelovima, tako da se u njoj Riječ Božja propovijeda i izlaže časno i snažno, da se ovlasti za izbor tekstova i obreda brižljivo primjene prema normama, te da se njihova vjera dolično štiti i hrani kroz tekstove pjesama prilikom slavlja Liturgije.

59. Mora prestati opaka navika da svećenici, đakoni ili kršćani, tu i tamo, na čitanje im povjerene tekstove svete liturgije, prema vlastitoj volji mijenjaju ili izobličuju. Ukoliko isto cine, slavlju Liturgije uzimaju čvrstoću i nerijetko krivotvore autentični smisao Liturgije.

60. Na misnome slavlju, služba riječi i euharistijsko slavlje usko su vezani te čine jedan jedinstveni bogoštovni čin. Stoga nije dozvoljeno razdvajanje tih dvaju dijelova, ili njihovo slavljenje u različito vrijeme i na različitim mjestima. Također nije dozvoljeno provođenje pojedinačnih dijelova svete Mise u različito vrijeme istoga dana.

61. Pri izboru biblijskih čitanja, koje je potrebno citati prilikom misnog slavlja, mora se pridržavati normi koje se nalaze u liturgijskim knjigama, kako bi se vjernicima pripremio što bogatiji sadržaj riječi Božje i još više otvorile riznice Biblije.

62. Nije dozvoljeno propisana biblijska čitanja iz vlastite volje izostaviti, nadomjestiti ili, pak, zamijeniti čitanja i psalam odgovora, koji sadrže riječ Božju, s drugim nebiblijskim tekstovima.

63. Čitanje evanđelja, koje čini vrhunac službe riječi, prema tradiciji Crkve, na slavlju svete Liturgije pripada zaređenom predvoditelju bogoslužja. Stoga laiku, pa i redovniku, nije dozvoljeno tijekom slavlja svete Mise propovijedati Evanđelje, pa niti u drugim slučajevima, u kojima ih norme izričito ne odobravaju.

64. Homiliju, koja se drži tijekom slavlja svete Mise i dio je same liturgije, u pravilu drži celebrirajući svećenik, koncelebrirajući svećenik ili ponekad, ukoliko se čini primjerenim, prenesena je i đakonu, ali nikada laiku. U posebnim slučajevima, homiliju iz opravdanog razloga može držati i biskup ili svećenik koji sudjeluje na slavlju, a da pritom ne može koncelebrirati.

65. Potrebno je podsjetiti da svaku prijašnju normu, koja je homiliju dozvoljavala nezaređenim svećenicima tijekom misnoga slavlja, treba smatrati poništenom na osnovu propisa od kan. 767 § I. Ova praksa je nedostojna, te se ne može dozvoliti na osnovu bilo kakve navike.

66. Zabrana dozvole laicima za držanje propovijedi tijekom misnoga slavlja vrijedi i za pitomce sjemeništa, studente teoloških disciplina i za one koji službuju kao tzv. »pastoralni asistenti«, kao i za svaku vrstu, grupu, zajednicu ili laičko udruženje.

67. Posebno je potrebno voditi brigu da je homilija strogo vezana za otajstvo spasenja, da tijekom liturgijske godine prikazuje tajne vjere i načela kršćanskog života iz biblijskih čitanja i liturgijskih tekstova, te pojašnjava tekstove promjenjivih i nepomjenjivih dijelova Mise ili nekog drugog obreda Crkve. Jasno je da se sva izlaganja Svetog Pisma moraju odnositi na Krista, najviše središte rasporedbe spasenja; pritom također treba obratiti pažnju na posebne kontekste liturgijskog slavlja. U homiliji treba voditi brigu da svjetlo Kristovo obasjava životne događaje. Isto se treba dogoditi na način da se autentični i istiniti smisao riječi Božje ne isprazni, da se, npr. govori samo o temama političkog ili svjetskog življenja, ili se stječu saznanja samo iz jednog izvora koja proizlaze iz pseudoreligioznih pokreta našeg vremena.

68. Dijecezanski biskup treba savjesno bdjeti nad homilijom, pa i tako što među duhovnim predvoditeljima bogoslužja širi norme, smjernice ili radna pomagala, te unapređuje sastanke i druge inicijative, kako bi često imali priliku pobliže se pozabaviti homilijom i kako bi pronašli pomoć za svoje pripreme.

69. Na svetoj Misi, kao i kod drugih slavlja svete Liturgije, ne smije se dozvoliti *vjerovanje* koje nije sadržano u zakonito odobrenim liturgijskim knjigama.

70. Žrtveni dar, kojega kršćani na svetoj Misi običavaju prinositi, nije za Slavlje euharistije nužno ograničen na kruh i vino, već može obuhvatiti i druge darove koji se, u obliku novca ili drugih sličnih korisnih dobara, daju iz ljubavi prema siromašnima. Vidljivi darovi, međutim, moraju uvijek biti vidljiv izraz one istinite požrtvornosti koju Gospodin od nas očekuje, naime, pokajničkog srca i s ljubavlju prema Bogu i bližnjemu; tako postajemo jednaki žrtvi Kristovoj, koji se predao za nas. U Euharistiji, naime, u najvećoj mjeri svijetli onaj misterij ljubavi, kojeg je Isus Krist ispoljavao tijekom Posljednje večere, kad je učenicima prao noge. Kako bi dostojanstvo svete Liturgije bilo očuvano, vidljive žrtvene darove potrebno je prinijeti na prikladan način. Novac, kao i druge darove za siromašne, potrebno je prinositi na prikladno mjesto, ali ne na oltar. Uz iznimku novca i po potrebi - zbog znakovitog karaktera -malog dijela drugih darova, potrebno je dati prednost prinošenju takvih žrtvenih darova izvan misnoga slavlja.

71. Potrebno je sačuvati običaj Rimskoga obreda, neposredno prije svete Pričesti iskazati pozdrav mira, kako je određeno u Redu Mise. Prema tradiciji rimskog obreda ovaj običaj nema karakter pomirbe ili otpuštenja grijeha; on je više izraz mira, zajednice i ljubavi prije primitka presvete Euharistije. Naprotiv, čin kajanja, kojega je potrebno provesti na početku Mise, osobito u svojem prvobitnom obliku, ima karakter bratskog pomirenja. Prikladno je da svatko na skroman način pozdrav mira daje samo svom susjedu. Svećenik pozdrav mira može dati služiteljima, ali ostaje uvijek unutar prezbiterija, kako ne bi ometao slavlje. Isto treba imati na umu, ako iz razumnog razloga nekim vjernicima ponudi pozdrav mira način pozdrava mira treba odrediti biskupska konferencija, čiju odluku mora pregledati Apostolska Stolica prema svojstvenosti i običajima naroda.

72. Na slavlju svete Mise lomljenje euharistijskog kruha provodi samo celebrirajući svećenik, a po potrebi uz pomoć đakona ili koncelebranta, ali ne laika, po završetku pozdrava mira, dok se recitira *Agnus Dei*. Gesta lomljenja kruha, koju je proveo Krist na Posljednjoj večeri, dala je od apostolskih vremena cijelom euharistijskom slavlju ime, te pokazuje da mnoštvo vjernika u svetoj Pričesti postaju jedno tijelo iz jednog kruha života, koje znači i jeste Krist, umro za spasenje svijeta i uskrsnuo (1 Kor 10, 17). Stoga je obred potrebno provesti uz veliko strahopoštovanje. Ipak, ovaj obred treba biti kratak. Pod hitno je potrebno ispraviti zloporabu, proširenu na nekim mjestima, bespotrebnoga rastezanja ovog obreda, pa i uz sudjelovanje laika u suprotnosti s normama, te mu pridati neumjesno visoko značenje.

73. Ukoliko u crkvi postoji potreba davanja uputa ili svjedočanstava o kršćanskom životu, potrebno je nastojati da se to odvija izvan misnog slavlja. Međutim, iz ozbiljnih je razloga dozvoljeno davanje takvih uputa ili svjedočanstava nakon što je svećenik izgovorio završnu molitvu, što, međutim, ne smije postati navika. Uostalom, takve upute ili svjedočanstva ne smiju imati obilježja koja bi mogla dovesti do zamjene sa homilijom, i nije dozvoljeno zbog istih potpuno izostaviti homiliju.

4. Spajanje raznih obreda sa slavljenjem Mise

75. Zbog teološkog smisla, koji je svojstven euharistijskom slavlju ili određenom obredu, liturgijske knjige nalažu ili dozvoljavaju do sada samo spajanje slavlja svete Mise sa drugim obredom, prije svega Sakramentima. U drugim slučajevima, međutim, Crkva ne dopušta takva spajanja, osobito gdje se radi o okolnostima koje su prije svega površnog i nekorisnog karaktera.

76. Osim toga, prema najstarijoj tradiciji Rimske Crkve, nije dozvoljeno spajanje Sakramenta pokore sa svetom Misom na taj način da postanu jedan jedinstveni liturgijski čin. Isto ne sprečava svećenike, uz iznimku onih koji celebriraju ili koncelebriraju svetu Misu, da slušaju ispovijedi onih vjernika koji to žele, kako bi tim vjernicima izašli u susret, pa i ako se na istome mjestu slavi Misa. Isto se, međutim, treba odvijati na prikladan način.

77. Slavlje svete Mise niti na koji se način ne smije odvijati u okviru običnog objeda i ne smije biti povezano sa takvim objedom. Ako se izuzme teška krizna situacija, Misa se ne smije slaviti uz stol za ručavanje, u dvorani za ručavanje, pa niti u prostoriji u kojoj se nalaze namirnice. Oni koji sudjeluju na Misi ne smiju tijekom slavlja sjediti za stolovima. Ukoliko se Misa, uslijed teške krizne situacije, mora slaviti na istome mjestu na kojemu se objedovalo, potrebno je između završetka Mise i početka objeda ostaviti znatan vremenski razmak; tijekom misnog slavlja ne smije biti vidljiva obična hrana za vjernike.

78. Nije dozvoljeno povezivanje misnog slavlja s političkim ili svjetskim događajima, odnosno okolnostima koje u potpunosti ne odgovaraju službenom naučavanju Katoličke Crkve. Kako se autentično značenje Euharistije ne bi ispraznilo, mora se u potpunosti izbjegavati provođenje misnog slavlja iz čiste čežnje za sjajem ili u stilu drugih ceremonija, pa i neposvećene vrste.

79. Napokon, potrebno je strogo osuditi unošenje elemenata u slavlje svete Mise, koji su, suprotno propisima, uzeti iz liturgijskih obrednih knjiga drugih vjera.

POGLAVLJE IV.

Sveta Pričest

1. Odredbe za primanje svete Pričesti

80. Euharistiju je potrebno dati vjernicima i kao protusredstvo kojim se oslobađamo svakodnevnih pogrešaka i čuvamo od smrtnoga grijeha, kako se ističe i u različitim dijelovima Mise. Na početak Mise postavljeni čin kajanja ima za cilj svakoga pripremiti na pravilno slavlje svetih misterij a; on, međutim, nema učinak Sakramenta svete ispovijedi i ne može se smatrati nadomjestkom za Sakrament svete ispovijedi u pogledu otpuštenja teških grijeha. Osobe koje brinu o duhovnome stanju moraju, prilikom katehetskih uputa, strogo paziti da se vjernicima po tom pitanju prenese kršćanski nauk.

81. Prema crkvenom običaju, osim toga, potrebno je da se svatko temeljito ispita kako nitko, tko je svjestan teškoga grijeha, ne slavi Misu ili prima Tijelo Božje bez prethodne sakramentalne ispovijedi, osim ako postoji ozbiljan razlog i nema prilike za ispovijed; u tom slučaju mora biti svjestan obveze pobuđenja potpunog kajanja, koja uključuje čvrstu nakanu da se čim prije ispovijedi.

82. Osim toga Crkva je izdala norme koje ciljaju na poticanje što češćega i plodonosnijega pristupa vjernika k euharistijskom Stolu, te ujedno na određivanje objektivnih uvjeta pod kojima se treba uzdržati od dijeljenja pričesti.

83. Sigurno je najbolje da svi koji sudjeluju na slavlju svete Mise ujedno ispunjavaju i potrebne uvjete za primitak svete Pričesti. Događa se, međutim, da kršćani masovno i bez razlike pristupaju svetomu stolu. Zadatak je pastira ispravljanje ove zloporabe s mudrošću i čvrstoćom.

84. Kada se sveta Misa slavi za veliko mnoštvo ljudi, npr. u velegradima, potrebno je obratiti pažnju da, uslijed neznanja, svetoj Pričesti ne bi pristupili nekatolici ili pak nekršćani, a da se pri tome crkvenom učiteljstvu ne polažu računi u svezi nauka i discipline. U nadležnosti pastira je da prisutne u zadano vrijeme upozori na strogo pridržavanje istine i reda.

85. Katoličkim djelateljima dozvoljeno je davanje Sakramenata samo katoličkim vjernicima; isto tako oni primaju Sakramente samo od ovlaštenih katoličkih djelatelja; u obzir se moraju uzeti odredbe kan. 844 § 2, 3 i 4, kao i kan. 861 § 2. Uvjeti utvrđeni kanonom 844 § 4 ne mogu se ni na koji način poništiti, nadalje se ne mogu razdvojiti; stoga ih je uvijek potrebno zahtijevati sve zajedno.

86. Vjernicima je nužno napominjati da pristupe Sakramentu ispovijedi izvan svete Mise, ponajprije u određeno vrijeme, kako bi ga primili u miru i u stvarnu korist, te se na taj način ne odvrćaju od aktivnog sudjelovanja na Misi. Sve one koji svakodnevno ili vrlo često primaju svetu Pričest, potrebno je uputiti da prema svojim mogućnostima, Sakrament pokore primaju u primjerenim vremenskim razmacima.

87. Prvoj Pričesti djece uvijek mora prethoditi sakramentalna ispovijed i otpuštenje grijeha. Osim toga, prvu Pričest uvijek treba dati svećenik, i to nikada izvan misnoga slavlja. Izuzev iznimki, nije prikladno prvu Pričest dati na Misi prije Posljednje večere na Veliki četvrtak. Dapače, potrebno je izabrati drugi dan, kao 2.-6. nedjelju u vrijeme Uskrsa ili svetkovinu Tijela i Krvi Kristove, odnosno nedjelju tijekom godine, jer se nedjelja s pravom smatra danom Euharistije. Primanju svete euharistije ne trebaju pristupiti djeca koja još ne koriste zdrav razum ili, prema prosudbi svećenika, nisu dovoljno pripremljena. Ukoliko se dogodi da se, u iznimnim situacijama dijete, unatoč svojim godinama, smatra zrelo za primanje Sakramenata, ne treba mu uskratiti prvu svetu Pričest, ukoliko je dovoljno pripremljeno.

2. Podjela svete Pričesti

88. Vjernici obično trebaju primiti sakramentalnu Pričest Euharistije tijekom Mise i u vrijeme određeno prema obredu slavlja; znači, direktno nakon pričesti celebrirajućeg svećenika. Odluka je celebrirajućeg svećenika hoće li Pričest biti eventualno podijeljena uz pomoć drugih svećenika ili đakona; on, međutim, ne smije nastaviti sa Misom sve dok sveta Pričest nije podijeljena vjernicima. Samo ondje gdje to nalaže nužna situacija, izvanredni djelitelji, uz pridržavanje mjerodavnih pravila, mogu pomagati celebrirajućem svećeniku.

89. Kako bi se Pričest i znakovno činila jasnijim znakom sudjelovanja u Žrtvi koja se slavi, poželjno je da vjernici mogu primiti hostije koje su na istoj Misi bile posvećene.

90. Vjernici primaju Pričest klečeći ili stojeći, kako je utvrdila Biskupska konferencija, a čija je odluka priznata od Apostolske Stolice. Ukoliko se vjernici pričesćuju stojeći, preporuča se da prije primitka otajstva iskazuju primjereni poklon, koji se utvrđuje istim normama.

91. U svezi podjele svete Pričesti potrebno je podsjetiti da duhovni predvoditelji bogoslužja [...] ne smiju uskratiti Sakramente onima koji u određeno vrijeme za isto mole, a koji su disponirani na pravilan način, te ih pravno gledajući ništa ne sprečava. Svakom krštenom katoliku, kojeg s pravne strane ništa ne sprečava, stoga mora biti odobrena sveta Pričest. Znači da nije dozvoljeno kršćaninu uskratiti svetu Pričest samo zato, npr., što Euharistiju želi primiti klečeći ili stojeći.

92. Iako svaki vjernik ima pravo, prema svojem izboru, svetu Pričest primiti u usta, ako pričesnici žele primiti Sakrament na ruku, u oblastima gdje je to dozvolila Biskupska konferencija, a potvrdila Apostolska Stolica, njima se sveta hostija podjeljuje u ruku. Potrebno je, međutim, pažljivo paziti da pričesnik hostiju odmah pred djeliteljem konzumira, kako nitko ne bi otišao sa euharistijskom prilikom u ruci.

93. Potrebno je pridržati malu pliticu za pričest vjernika, kako bi se spriječilo padanje svete hostije ili njezinih pojedinih dijelova na tlo. Vjernicima nije dozvoljeno da svetu hostiju ili sveti kalež uzmu sami, a još manje da ih dodaju iz ruke u ruku. Osim toga, u svezi s tim potrebno je ukloniti zlorabu da mladenci na Misi vjenčanja jedno drugome daju svetu Pričest.

95. Potrebno je odbaciti običaj da se, protivno propisima liturgijskih knjiga, tijekom ili prije svete Mise neposvećene hostije ili drugi jestivi predmeti, dijele na način svete Pričesti. Ovaj običaj ne odgovara tradiciji Rimskoga obreda i pridonosi opasnosti zabune kršćana u svezi učenja Crkve o svetoj Euharistiji. Ukoliko na nekim mjestima, uz dopuštenje, postoji posebna navika posvećenja kruha i podjele nakon Mise, potrebno je ovaj običaj pojasniti uz pomoć dobre kateheze. Ne smiju se, međutim, uvoditi slične prakse, te se za navedeni običaj niti u kojemu slučaju ne smiju koristiti nekonsekrirane hostije.

3. Pričest svećenika

97. Koliko god često svećenik slavi svetu Misu, mora svetu Pričest uzeti na oltaru, u vrijeme određeno misnom knjigom, koncelebranti to čine prije no što pristupe podjeli Pričesti. Celebrišući ili koncelebrišući svećenik nikada ne smije čekati kraj pričesti naroda, a da se prije nije pričestio.

98. Pričest koncelebrišućih svećenika mora se odvijati prema normama propisanim liturgijskim knjigama, pri čemu se uvijek koriste hostije konsekrirane na istoj Misi, tako i svi koncelebranti uvijek moraju primiti Pričest pod obje prilike. Kada svećenik ili đakon koncelebrantima pruže svetu Hostiju ili kalež, potrebno je paziti da se pritom ništa ne govori, znači da ne izgovara riječi: »Tijelo Kristovo« ili »Krv Kristova«.

99. Pričest je, pod obje prilike, uvijek dozvoljena svećenicima koji sami ne mogu celebrirati ili koncelebrirati misnu Žrtvu.

4. Pričest pod obje prilike

100. Kako bi vjernicima postala jasnija punoća znakovitosti u euharistijskoj gozbi, u slučajevima navedenima u liturgijskim knjigama dozvoljen je i pristup kršćanskih laika na Pričest pod obje prilike, pri čemu je preduvjet odgovarajuća kateheza o dogmatskim načelima koju je odredio Tridentski ekumenski sabor.

101. Kako bi se kršćanskim laicima mogla podijeliti sveta Pričest pod obje prilike, potrebno je uzeti u obzir okolnosti o kojima svoj sud trebaju donijeti biskupi dijeceze. Ovaj način podjele Pričesti u potpunosti je potrebno isključiti ako postoji i najmanja opasnost od oskrvuća obiju prilika. U svrhu boljega usklađivanja, Biskupske konferencije moraju izdati norme koje treba potvrditi Apostolska Stolica preko Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, prije svega u svezi načina dijeljenja vjernicima svete Pričesti pod obje prilike, kao i na proširenje ove ovlasti.

102. Ne poslužuje se kalež kršćanskim laicima tamo gdje je broj pričesnika tako velik da postaje teško odrediti količinu vina za Euharistiju, i gdje postoji opasnost da na kraju slavlja ostane za konzumiranje prekomjerna količina Krvi Kristove; što tako, niti ondje gdje je pristup kaležu teško uspostaviti, ili gdje je potrebna određena količina vina čije se porijeklo i kvaliteta teško mogu ustanoviti, ili gdje nema dovoljno duhovnih predvoditelja bogoslužja, odnosno izvanrednih djelatnika svete Pričesti prikladne naobrazbe, te gdje značajan dio naroda iz raznih razloga ustrajno ne želi pristupiti kaležu, tako da se znak jedinstva na neki način izgubi.

103. Norme Rimske misne knjige poznaju uređenje da se u svim slučajevima, u kojima se Pričest daje pod obje prilike, Krv Kristova može piti direktno iz kaleža ili umakanjem hostije, ili cjevčicom, ili žličicom. Što se tiče podjele Pričesti vjernicima laicima, biskupi mogu isključiti Pričest cjevčicom ili žličicom, a gdje to nije mjesni običaj, pri čemu uvijek postoji mogućnost izdavanja Pričesti umakanjem hostije. Ako se primjenjuje ovaj oblik, potrebno je koristiti hostije koje nisu pretanke niti premale, te pričesnik prima od svećenika otajstvo samo u usta. Pričesniku nije dozvoljeno samostalno umakanje hostije u kalež ili primanje hostije u ruku. Hostija koja se umače, mora biti pripremljena od važeće materije i posvećena; strogo je zabranjeno korištenje neposvećenog kruha ili drugih materija.

104. Ukoliko za koncelebirajuće svećenike ili kršćane nije dovoljan jedan kalež za podjelu Pričesti pod obje prilike, nema prepreke da celebrirajući svećenik koristi više kaleža. Potrebno je podsjetiti da su svi svećenici, koji celebriraju Misu, obvezni na Pričest pod obje prilike. Zbog znakovitosti pozdravlja se način da se koristi jedan veliki kalež, zajedno sa drugim malim kaležima.

105. Međutim, potrebno je u potpunosti izbjegavati da se Krv Kristova, nakon pretvorbe, pretoči iz jedne posude u drugu, kako se ne bi dogodilo nešto neprimjereno ovome velikom misteriju. U svrhu uzimanja Krvi Gospodnje nikada se ne smiju koristiti boce, vrčevi ih druge posude, koje u potpunosti ne odgovaraju utvrđenim normama.

106. Tko baci posvećene čestice ili u svetogrdnu svrhu uzme ih drži, prema normi utvrđenoj kanonom, upada u izopćenje unaprijed izrečeno, pridržano Apostolskoj Stolic; klerik se, osim toga, može kazniti drugom kaznom, pa i otpuštanjem iz kleričkog staleža. Svaki čin koji obijesno i teško obeščašćuje svete prilike, mora biti pribrojan činjeničnom stanju. Dakle, ako netko postupa protivno normama, na način da, npr. svete prilike baci u *sacrarium* ili na drugo nečasno mjesto ili na tlo, podvrgava se utvrđenim kaznama. Osim toga, svi moraju imati na umu da je, po završetku podjele svete Pričesti, na misnome slavlju potrebno slijediti propise Rimske misne knjige; ako je eventualno nešto ostalo od Krvi Kristove, potrebno je, prema normama, to u potpunosti i odmah konzumirati od svećenika ili drugoga predvoditelja bogoslužja; posvećene hostije, koje su ostale, mora konzumirati svećenik na oltaru ili je potrebno odložiti na mjesto predviđeno za čuvanje Euharistije.

POGLAVLJE V.

Neki daljnji aspekti u svezi Euharistije

1. Mjesto za slavlje svete Mise

108. Slavljenje Euharistije obavlja se na svetome mjestu, osim ako u posebnom slučaju potreba traži drukčije; u tom slučaju slavlje mora biti na doličnu mjestu. Postoje li takve prisilne okolnosti, u pravilu odlučuje dijecezanski biskup od slučaja do slučaja, a za svoju dijecezu.

109. Svećeniku nikada nije dozvoljeno slaviti Euharistiju u nekome hramu ili posvećenom mjestu nekršćanske religije.

2. Razni elementi vezani za svetu Misu

110. Imajući uvijek na pameti da se u otajstvu euharistijske Žrtve trajno vrši djelo otkupljenja, neka svećenici slave Misu često; dapače, usrdno se preporučuje svakodnevno slavljenje, koje je, doduše i kad nije moguće prisustvovanje vjernika, čin Krista i Crkve, i ako u obavljanju kojeg svećenici ispunjaju svoju osobitu zadaću.

111. Svećeniku neka se dopusti slavljenje ili koncelebraciju Euharistije, iako rektoru crkve nije poznat, samo ako ima preporučeno pismo svojega ordinarija ili poglavara, ne starije od godinu dana, ili ako se razborito može smatrati da mu nije zabranjeno slaviti Misu. Biskupi moraju voditi brigu da se otklone suprotne navike.

112. Misa se slavi na latinskome ili drugome jeziku, samo ako su bogoslužni tekstovi zakonito odobreni. Izuzimajući misna slavlja, koja se provode u vrijeme i na narodnom jeziku određenima od crkvenog autoriteta, svećenicima je uvijek dozvoljeno celebrirati na latinskom jeziku. Ako na Misi koncelebrira više svećenika, potrebno je za molitvu Euharistijske molitve koristiti jezik poznat svim koncelebrirajućim svećenicima i sakupljenome narodu. Ukoliko se dogodi da su na Misi prisutni svećenici koji ne poznaju jezik na kojemu se vodi celebracija, te ne mogu dolično iznositi pripadajuće im dijelove molitve, oni ne trebaju koncelebrirati, već prema normama na slavlju sudjelovati u ruhu za zbor.

114. Normalno je da na nedjeljne Mise župne zajednice kao »euharistijske zajednice« dođu postojeće grupe, pokreti, udruge i manje redovničke zajednice. Iako je dozvoljeno prema mjerodavnom pravu slaviti Misu za određene grupe, iste grupe nisu izuzete od vjernog pridržavanja liturgijskih normi.

115. Potrebno je odbaciti zloporabu da se slavlje svete Mise po samovolji ne održi za narod, suprotno normama Rimskoga misala i tradicije Rimskoga obreda, uz izliku da se potiče »euharistijski post«.

116. Misama se ne smije povećati broj, suprotno mjerodavnom pravu; potrebno je pridržavanje svih pravno određenih propisa.

3. Posvećene posude

117. Sakralne posude, namijenjene za konzumiranje Tijela i Krvi Kristove, moraju biti sačinjene strogo prema normama i tradiciji, te liturgijskim knjigama. Biskupskim konferencijama dana je ovlast da odlučuju o tome je li prikladno da se posvećene posude izrađuju i od drugih čvrstih materijala. Ova odluka zahtijeva potvrdu od strane Apostolske stolice. Međutim, strogo se zahtijeva da su ti materijali, prema općemu osjećaju određenog područja, zaista plemeniti, tako da se njihovim korištenjem Gospodinu ukazuje čast, a prema vjernicima izbjegava svaka opasnost od slabljenja nauka o pravoj prisutnosti Krista u euharistijskim prilikama. Stoga je potrebno odbaciti svaki običaj da se na misnome slavlju koriste obične posude, posude loše kvalitete, posude bez ikakve umjetničke vrijednosti, obične košare ili druge posude od stakla, gline, ilovače ili drugih, lako lomljivih materijala. To vrijedi i za metale i druge materijale, koji lako postaju nekorisni.

118. Prije no što se posvećene posude počnu koristiti, potrebno ih je prema strogo propisanim obredima liturgijskih knjiga posvetiti od strane svećenika. Dobrodošlo je posvećenje od biskupa dijeceze, koji će ocijeniti jesu li posude prikladne za korištenje u svrhu kojoj su namijenjene.

119. Nakon podjele svete Pričesti svećenik se vraća oltaru, na oltaru ili abaku (pomoćnom stolčiću) iznad kaleža očisti pliticu ili zdjelicu za hostiju, potom očisti kalež prema propisima misala i osuši ga purifikatorijem (rupčićem za kalež). Ako je prisutan đakon, on se zajedno sa svećenikom vraća na oltar i čisti posude. Dozvoljeno je, međutim, da svećenik ili đakon, posude koje je potrebno očistiti, osobito ako ih je više, ostave na oltaru ili abaku, primjereno prekrivene na tjelesniku i odmah nakon Mise, pošto je narod otpušten, iste očiste. Pa i pravno ovlašteni akolit pomaže svećeniku ili đakonu pri čišćenju i slaganju sakralnih posuda na oltaru ili abaku. Ako đakon nije prisutan, tada pravno ovlašteni akolit donosi sakralne posude do abaka, gdje ih na uobičajen način očisti, osuši i posloži.

120. Pastiri trebaju voditi brigu da su posvećene tkanine, osobito one na kojima se nalaze svete prilike, uvijek čiste, te se prema prenesenom običaju često peru. Osobito je hvale vrijedno da se voda prvoga pranja, koje se obavlja ručno, izlije u *sacrarium* crkve ili na dostojno mjesto na zemlju. Potom se daljnje pranje može obaviti na uobičajen način.

4. Liturgijska ruha

121. Razne boje sakralnih ruha trebaju i izvana djelotvorno pojasniti poseban karakter određenog misterija koji se slavi i put kršćanskog života tijekom liturgijske godine. Raznolikost službe u euharistijskom se slavlju prikazuje različitim sakralnim ruhom. To sakralno ruho treba istovremeno istaknuti svećani karakter svetoga čina.

122. Albu je potrebno na bokove privezati pojasom, osim ako je sačinjena tako da i bez pojasa stoji na tijelu. Prije no što se obuče albu, potrebno je, ukoliko vrat ne pokriva osobna odjeca, koristiti amikt (naglavnik).

123. Na Misu i druge svete čine koji su neposredno vezani za Misu, je kazula ili misnica, vlastito ruho celebrirajućeg svećenika, a koje se nosi preko albe i štole, ukoliko nije drukčije predviđeno. Svećenik, koji misno ruho oblači prema rubrikama, ne treba izostaviti nošenje štole. Svi ordinariji moraju paziti da se svaka suprotna navika otkloni.

124. Rimski misal dozvoljava da koncelebrirajući svećenici, s izuzetkom glavnog celebranta koji uvijek treba nositi misno ruho propisane boje, iz opravdanog razloga, kao što je to npr. veći broj koncelebranata ili nedostatak paramenata, izostave misno ruho i preko albe nose štolu. Gdje god je moguće predvidjeti situaciju takve vrste, potrebno je, koliko god je moguće, istu doskočiti. Osim glavnoga celebranta, koncelebranti za nuždu mogu nositi bijelo misno ruho. Za sve ostalo vrijede norme liturgijskih knjiga.

125. Đakonu je svojstveno ruho dalmatika, koja se nosi preko albe i štole. Kako bi se održala lijepa tradicija Crkve, pohvalno je ne koristiti pravo izostavljanja dalmatike.

126. Potrebno je odbaciti zlorabu da duhovni predvoditelji bogoslužja suprotno propisima liturgijskih knjiga, svetu Misu, i ako na istoj sudjeluje samo jedan služitelj, slave bez sakralnog ruha ili nose samo štolu preko monaške kukuljače, redovničkog habita ili obične odjeće. Ordinariji trebaju voditi brigu da se čim prije otklone zlorabe takve vrste, te da sve crkve i oratoriji svog područja nadležnosti imaju dostatnu primjerenu količinu liturgijskih ruha, isto tako sačinjenih prema normama.

127. Liturgijske knjige daju posebne dozvole da se na najveće blagdane nose osobito svećana i raskošna sakralna ruha, iako ne odgovaraju boji dana. Ova dozvola, koja se odnosi na ruha sačinjena prije mnogo godina a koja pripadaju baštini Crkve, a koja je potrebno sačuvati, proširuje se na neprimjeren način na nove navike, tako da se preneseni običaji odbacuju, te se oblici i boje primjenjuju prema vlastitome ukusu, a smisao ove norme iznakažuje se na štetu tradicije. Kad je primjereno, mogu se, u svećane dane, zlatna ili srebrna sakralna ruha nadomjestiti onima druge boje, ali ne i ljubičastima ili crnima.

128. Sveta Misa ili druga liturgijska slavlja, koja su čin Krista i hijerarhijski sačinjenog Božjega naroda, moraju biti organizirana tako da na njima mogu sudjelovati duhovni predvoditelji bogoslužja i vjernici laici, jasno prema svojem statusu. Stoga je potrebno dati prioritet da svećenici koji sudjeluju na euharistijskom slavlju i nisu iz valjanoga razloga ispričani, obično ispunjavaju zadatke prema svojem stupnju zaređenja i kao posljedica istog, odjeveni u sakralna ruha, sudjeluju kao koncelebranti. U suprotnome trebaju nositi vlastito ruho za kor ili korsko ruho preko talara. Osim opravdanih izuzetaka, nije prikladno da na Misi sudjeluju odjeveni kao laici.

POGLAVLJE VI.

Čuvanje Presvete Euharistije i njeno štovanje izvan Mise

1. Čuvanje Presvete Euharistije

129. Slavlje Euharistije u Misnoj Žrtvi uistinu je izvor i cilj euharistijske pobožnosti izvan Mise. Euharistijske se prilike, nakon Mise, prije svega čuvaju stoga kako bi se vjernici koji nisu mogli prisustvovati Misi, osobito bolesni i stari, kroz sakramentalnu Pričest sjedinili s Kristom i njegovom Žrtvom prinesenom na Misi. Takvo čuvanje osim toga odobrava i običaj, ovaj Sakrament štovati i dati mu ono štovanje koji dolikuje samo Bogu. Stoga je potrebno snažno poticanje određenih oblika štovanja, ne samo privatnog, već i javnog i zajedničkog oblika.

130. Prema mogućnostima crkvenog prostora i mjesnim običajima, Presveti je Sakrament potrebno čuvati u svetohraništu, i to na časnom, dobro vidljivom i umjetnički opremljenom mjestu crkve, koje je i zbog tišine, zbog prostora ispred svetohraništa, te zbog postojećih klecala ili sjedala prikladno za molitvu. Nadalje je potrebno pomno pridržavanje svih propisa liturgijskih knjiga i pravnih normi, osobito kako bi se izbjegla opasnost od oskvrnuća.

131. Prema propisima kan. 934 § 1 zabranjeno je Presveti Sakrament čuvati na mjestu koje ne podliježe sigurnome autoritetu biskupa dijeceze ili tamo gdje

postoji opasnost od oskvrnuća. Ukoliko je to slučaj, dijecezanski biskup mora odmah opozvati izdano odobrenje za čuvanje Euharistije.

132. Suprotno pravnoj normi, nitko ne smije Presvetu Euharistiju ponijeti kući ili na neko drugo mjesto. Osim toga, treba imati na umu da se krađa, zadržavanje u sakrilegijske svrhe ili bacanje posvećenih čestica, ubrajaju među *graviora delicta*; Kongregacija za nauk vjere ima pravo otpuštanja istog.

133. Svećenik, đakon ili izvanredni djelitelj koji, uslijed odsustva ili spriječenosti redovnoga predvoditelja bogoslužja, nose Presvetu Euharistiju bolesniku na Pričest, moraju ići sa mjesta na kojem se čuva Sakrament, po mogućnosti najkraćim putem do stana bolesnika [...], kako bi se izbjegla svaka mogućnost oskvrnuća, te se Tijelu Kristovom odalo najveće moguće strahopoštovanje. Osim toga je potrebno pridržavanje obreda pričesćivanja bolesnika, kako je propisano Rimskim obrednikom.

2. Neki oblici štovanja Presvete Euharistije izvan svete Mise

134. Čašćenje Euharistije izvan Mise neprocjenjiv je dar životu Crkve. To je čašćenje usko združeno sa slavljenjem euharistijske Žrtve. Stoga je s naglaskom potrebno poticanje javnog i privatnog štovanja Presvete Euharistije i izvan Mise, kako bi vjernici iskazali štovanje Kristu, koji je stvarno prisutan, koji je »Veliki svećenik budućih dobara« i Otkupitelj cijeloga svijeta. Na pastirima je da ohrabre, i po osobnom svjedočanstvu, euharistijsko štovanje, osobito izlaganje Presvetog Sakramenta, kao i molitve klanjanja pred Kristom prisutnim pod euharistijskim prilikama.

135. Vjernici ne trebaju [...] propustiti priliku da preko dana posjete Presveti Sakrament [...]; takva posjeta je dokaz zahvalnosti i znak ljubavi, kao i dužnog štovanja prema Kristu Gospodinu, koji je ovdje prisutan. Promatranje Krista, prisutnog u Presvetom Sakramentu, po čežnji za Pričesti ujedinjuje vjernika sa Kristom, kako proizlazi iz primjera mnogih Svetaca. Ukoliko ne postoji ozbiljan razlog, svaka crkva u kojoj se čuva Presveta Euharistija mora svakodnevno biti na nekoliko sati otvorena za vjernike, kako bi se ispred svetog otajstva mogli predati molitvi.

136. Ordinarij treba izrazito preporučiti kraće, duže ili stalno euharistijsko klanjanje na koje se narod sakuplja. Naime, posljednjih godina u tako mnogo mjesta [...] se provodi štovanje Presvetog Sakramenta u sve više prostora, te tako postaje neiscrpiv izvor svetosti, iako postoje mjesta gdje se zamjećuje gotovo potpuno zapuštanje pobožnosti euharistijskog klanjanja .

137. Izlaganje Presvete Euharistije uvijek je potrebno izvršiti prema propisima liturgijskih knjiga. Ispred spremljenog ili izloženog Presvetog također ne treba izostati molitva krunice, divna u svojoj jednostavnosti i dubini značenja. Osobito prilikom izlaganja potrebno je staviti u pravo svjetlo posebnost ove molitve, promatranu kao misterij života Krista, Otkupitelja, kao Gospodinov plan otkupljenja, osobito uz primjenu čitanja Svetoga Pisma.

138. Presveti Sakrament nikada, pa niti na kratko vrijeme, ne smije biti izložen bez dostatne straže uz molitvu. Stoga je potrebno da u određeno vrijeme uvijek bude nazočno nekoliko kršćana, bar naizmjenice.

139. Tamo gdje dijecezanski biskup ima službenike ili druge osobe kojima se može dati zadatak, pravo je vjernika da često posjećuju Presveti Sakrament Euharistije na klanjanje te da barem nekoliko puta tijekom godine sudjeluju na jednom od klanjanja pred izloženom presvetom Euharistijom.

140. Izričito se preporuča da dijecezanski biskup u mjestima ili gradovima odredi stalnu crkvu neprekidnog klanjanja u kojoj se češće, a po mogućnosti i dnevno, slavi sveta Misa; izlaganje je obvezno prekinuti tijekom misnog slavlja. Primjereno je da se prilikom mise, koja neposredno prethodi vremenu klanjanja, hostija u svrhu izlaganja posveti, te nakon Pričesti stavi u pokaznicu iznad oltara.

141. Dijecezanski biskup treba priznati, a po mogućnosti i poticati, pravo kršćana da osnivaju bratovštine ili udruge za klanjanje — pa i stalno. Kad udruge takve vrste imaju međunarodni karakter, u nadležnosti su Kongregacije za bogoslužje i disciplinu sakramenata, osobito njihovo osnivanje ili odobravanje njihovih statuta.

3. Euharistijske procesije i kongresi

142. Zadaća je dijecezanskog biskupa da donese uredbe o procesijama, čime neka se pobrine za sudjelovanje u procesijama i za njihovo dostojanstvo, te da potiče vjernika na klanjanje.

143. Gdje je to prema sudu dijecezanskoga biskupa moguće, neka se za javno svjedočenje obavlja procesija javnim putovima, osobito na svetkovinu Tijela i Krvi Kristove, jer pobožno sudjelovanje vjernika u euharistijskoj procesiji na svetkovinu Tijela i Krvi Gospodinova predstavlja milost koja svake godine radošću ispunja one koji u njoj sudjeluju.

144. Iako je na nekim mjestima to nemoguće, ipak ne treba prestati s tradicijom održavanja euharistijskih procesija. Štoviše, potrebno je tražiti nove mogućnosti provođenja prema današnjim okolnostima, kao, npr. u prošteništim, na zemljištima koja pripadaju crkvi, ili, uz odobravanje civilnog autoriteta, u javnim parkovima.

145. Jako je potrebno cijeniti pastoralnu korist euharistijskih kongresa, koji moraju biti istiniti znakovi vjere i ljubavi. Prema statutima potrebno ih je temeljito pripremiti i provoditi, kako bi kršćani svete tajne Tijela i Krvi Sina Božjega časno štovali i vazda uživali plodove otkupljenja.

POGLAVLJE VII.

Osobiti zadaci vjernika laika

146. Službeničko svećenstvo ne može se nadomjestiti niti na koji način. Naime, ako zajednica nema svećenika, nedostaje joj služba sakramentalne funkcije Krista, glave i pastira koji bitno pripada zajednici. Jer služitelj koji može *in persona*

Christi (u osobi Krista) tvoriti sakrament Euharistije samo je valjano zaređen svećenik.

147. Tamo gdje, međutim, nužna situacija Crkve to zahtijeva, mogu, ukoliko nedostaje sveti službenik, kršćani laici prema pravnim mjerilima ispunjavati određene liturgijske zadatke. Ovi vjernici pozvani su i ovlašteni izvršavati određene zadatke, manjeg ili većeg značaja, ojačani milošću Božjom. Mnogi su laici kršćani tu službu ispunjavali požrtvovno i ispunjavaju je i dalje, osobito u misionarskim područjima, gdje se Crkva slabo ukorijenila ili se nalazi u situaciji progonstva, ali i u drugim područjima koja su pogođena pomanjkanjem svećenika i đakona.

148. Od posebnog značaja je uređenje katehista, koji su kroz veliko zalaganje dali i daju jedinstven i neophodno potreban doprinos za širenje vjere i Crkve.

149. U nekim biskupijama drevne evangelizacije u najnovije su vrijeme laici ovlašteni kao takozvani »pastoralni asistenti«, među kojima bez sumnje mnogi služe na dobrobit Crkve, na način da podržavaju pastoralni rad biskupa, svećenika i đakona. Potrebno je čuvati se od zablude, te profil ovoga pastoralnog rada previše poistovjetiti s likom pastoralne službe klerika. Stoga je potrebno voditi brigu da »pastoralni asistenti« ne preuzmu zadatke koji su inače u službi posvećenog službenika.

150. Rad pastoralnog asistenta treba biti usmjeren na potporu službi svećenika i đakona, na buđenje poziva na svećenstvo i đakonat, te, prema pravnim mjerilima, na savjesnu pripremu vjernika laika na mnogostruke liturgijske zadatke u svakoj zajednici, a prema mnogostrukosti karizmi.

151. Samo u slučaju prave nužde na slavlju se liturgije može uzeti u obzir pomoć izvanrednih službenika. Ova pomoć nije predviđena kako bi se osiguralo potpunije sudjelovanje laika, već je prema svojoj naravi dodatna i privremena pomoć. Tamo gdje se, dakle, zbog nužne situacije za obavljanje zadataka uzimaju izvanredni službenici, potrebno je pojačati posebne, ustrajne molitve da Gospodin u zajednicu uskoro pošalje svećenika na službu, te mnoge pozove na sveto zaređenje.

152. Ovi, samo nadomjesni zadaci, ne smiju postati povod izopaćenju svećeničke službe, tako da svećenici zapostave svetu Misu za povjereni mu narod, zalaganje za bolesne te brigu o krštenju djece, asistiranje pri vjenčanjima i održavanje kršćanskih svečanosti sprovoda; ovi zadaci u prvoj liniji pripadaju svećenicima, kojima pomažu đakoni. Stoga se ne smije dogoditi da svećenici bez razlike podijele zadatke pastoralne službe sa đakonima ili laicima, te na taj način pomiješaju osobitost svakoga od njih.

153. Osim toga, laicima nije dozvoljeno preuzimanje zadataka ili ruha dakona ili svećenika, ili druga njima slična ruha.

1. Izvanredni djelateli svete Pričesti

154. Služitelj, koji može *in persona Christi (u osobi Krista)* provesti sakrament Euharistije, kako je već spomenuto, samo je valjano zaređeni svećenik. Stoga i naziv »služitelj Euharistije« u pravome smislu pripada samo svećeniku. Osim toga, na

temelju svetog zaređenja i biskup, svećenik i đakon redovni su djelatnici svete Pričesti, kojima stoga pripada na svetoj Misi podijeliti Pričest kršćanima laicima. Tako se njihova služba u Crkvi treba pravilno i u potpunosti izraziti, a sakramentalno značenje pronaći svoje ispunjenje.

155. Osim redovnih služitelja postoji i pravno ovlašteni akolit, koji je prema svojem ovlaštenju izvanredni djelatnik svete Pričesti i izvan Mise. Nadalje, ako to zahtijevaju prave nužne situacije, dijecezanski biskup može prema pravnim mjerilima ovlastiti i drugog kršćanskog laika *ad actum* ili *ad tempus* kao izvanrednog djelatnika; u tom je slučaju potrebno primijeniti predviđenu formulu blagoslova. Ovaj akt ovlaštenja, međutim, nema nužno liturgijsko obličje, a ako i ima, ne smije se niti na koji način poistovjetiti sa svetim blagoslovom. Samo u posebnim, nepredviđenim slučajevima dozvolu *ad actum* može dati svećenik koji predstoji euharistijskom slavlju.

156. Ovaj je zadatak potrebno shvatiti strogo u smislu njegova značenja, jer se radi o izvanrednim djelatnicima svete Pričesti, a ne o »posebnim djelatnicima svete Pričesti« ili o »izvanrednim služiteljima Euharistije«, te o »posebnim služiteljima Euharistije«; ovakvim nazivima njihovo se značenje proširuje na nedostojan i pogrešan način.

157. Ako je prisutan uobičajen broj svetih služitelja, dostatan za podjelu svete Pričesti, ne mogu se ovlastiti izvanredni djelatnici svete Pričesti. Oni koji su ovlašteni za takvu službu ne smiju je vršiti u takvim situacijama. Potrebno je odbaciti držanje onih svećenika koji sudjeluju na celebraciji, ali ne i na podijeli Pričesti, pa te zadatke prepuštaju laicima.

158. Izvanredni djelatnik svete Pričesti smije Pričest dijeliti samo onda kad nema svećenika ili đakona, kad je svećenik uslijed bolesti, poodmakle starosti ili nekoga drugog razloga spriječen, te ako je broj vjernika koji pristupaju Pričesti tako velik da bi se slavlje Mise previše odužilo. Isto je potrebno shvatiti tako da kratko produženje prema mjesnim navikama i običajima nije dostatan razlog.

159. Izvanrednom djelatniku svete Pričesti nikada nije dozvoljeno ovlastiti nekoga drugog na davanje Euharistije, kao npr. roditelja, supružnika ili djeteta bolesnika koji želi primiti Pričest.

160. Potrebno je da dijecezanski biskup po tom pitanju nanovo razmisli i po potrebi ispravi ili točnije utvrdi praksu posljednjih godina. Tamo gdje je uslijed nastanka stvarne nužne situacije ovlašteno puno izvanrednih djelatnika, dijecezanski biskup mora izdati posebne norme s kojima će, uzimajući u obzir tradiciju Crkve, donijeti odluku o izvršenju tog zadatka prema pravnim mjerilima.

2. Propovijed

161. Kao što je već rečeno, pravo na homiliju za vrijeme Mise, zbog njezinog značenja i osebujnosti, imaju svećenik ili đakon. Što se tiče drugih oblika propovijedi, kršćanski laici mogu prema pravnim mjerilima biti odobreni za držanje propovijedi u crkvi ili oratoriju izvan mise, ukoliko je uslijed nužne situacije u određenim okolnostima potrebno, ili u posebnim slučajima to korisno. To se, međutim, smije dogoditi samo uslijed manjka duhovnih predvoditelja bogoslužja u određenim područjima, a kako bi

se iste nadomjesno zastupalo; apsolutan iznimni slučaj ne smije postati pravilo, te se isto ne smije shvatiti kao autentično poticanje laika. Uz to, svi trebaju imati na umu da pravo na odobrenje, i to uvijek *ad actum*, pripada mjesnom ordinariju, ali ne i drugima, pa tako niti svećenicima ili đakonima.

3. Posebna slavlja koja se održavaju prilikom odsutnosti svećenika

162. Na dan koji se zove »nedjelja«, Crkva se sastaje u vjernosti, kako bi se prije svega kroz misno slavlje sjećala Gospodinova uskrsnuća i cijeloga uskrsnog misterija. Zaista se kršćanska zajednica [...] gradi samo ako ima korijenje i središte u slavlju presvete Euharistije. Kršćanski narod, stoga, ima pravo na svoju korist slaviti euharistiju nedjeljom, zapovijedanim blagdanima i drugim većim blagdanima, kao i po mogućnosti svakodnevno. Tamo gdje je održavanje nedjeljnoga misnog slavlja u crkvi ili drugoj kršćanskoj zajednici moguće samo otežano, potrebno je da biskup dijeceze, zajedno sa svojim prezbiterijem, razmisli o adekvatnome rješenju. Najvažnija rješenja sastojat će se u tome da se u tu svrhu pozovu drugi svećenici, ili da vjernici potraže crkvu u susjedstvu, kako bi tamo sudjelovali na euharistijskom slavlju.

163. Svi svećenici kojima je povjereno svećenstvo i euharistija za druge, trebaju imati na umu da je njihova obveza svim vjernicima pružiti mogućnost ispunjenja zapovijedi — sudjelovanja na nedjeljnoj misi. Vjernici laici, pak, imaju pravo odobriti slavlje sa drugim svećenikom, ako se njihov svećenik, osim kod zaista opravdanog razloga, ikada usprotivi za narod slaviti misu, te ako se zapovijed sudjelovanja na misi nedjeljom, drugim utvrđenim danima ne može drugačije ispuniti.

164. Ukoliko uslijed izostanka duhovnog predvoditelja službe ili iz drugog opravdanog razloga nije moguće sudjelovanje na euharistijskom slavlju, kršćanski narod ima pravo na to da se biskup dijeceze po mogućnosti pobrine za nedjeljno održavanje određenog slavlja za tu zajednicu pod njegovim autoritetom i prema propisima Crkve. Nedjeljna slavlja takve vrste, međutim, potrebno je u potpunosti smatrati izvanrednima. Stoga se svi, kako đakoni, tako i kršćani laici, kojima je biskup dijeceze dao zadatak u takvim slavljinama, trebaju pobrinuti da u zajednici ostane živa prava glad za euharistijom. Ta »glad« treba voditi do toga da se ne propusti niti jedna prilika za misno slavlje, te da se iskoristi povremena prisutnost svećenika kojeg prema crkvenome pravu ništa ne sprečava držati misno slavlje.

165. Pomno treba izbjegavati miješanje skupova takve vrste sa slavljem euharistije. Biskupi dijeceze, stoga, trebaju mudro ispitati da li se na takvim skupovima treba dijeliti Pričest. Primjereno je da slučaj, u svrhu temeljitog uređenja, obradi Biskupska konferencija, kako bi se u praksi riješilo uređenje koje mora biti dopušteno od Apostolske Stolice po Kongregaciji za bogoštovlje i disciplinu sakramenata. Osim toga je potrebno, uslijed nedostatka svećenika ili đakona, podijeliti razne dijelove među vjernicima, a da cijelo slavlje ne vodi samo jedan kršćanin laik. Niti u kojemu slučaju nije primjereno jednome vjerniku laiku prepustiti da on predvodi slavlje.

166. Isto tako biskup dijeceze, koji je sam nadležan za takav slučaj, ne smije olako odobriti slavlja takve vrste ostalim danima u tjednu, osobito ako se na njima dijeli i sveta Pričest, a posebno na mjestima na kojima se Misa mogla slaviti

prethodne nedjelje, ili će se moći slaviti sljedeće nedjelje. Svećenici se usrdno mole da po mogućnosti svakodnevno slave svetu Misu u povjerenim im crkvama.

167. Također nije dozvoljeno nedjeljnu svetu misu nadomjestiti ekumenskim službama riječi, zajedničkim susretima na molitvu s kršćanima koji [...] pripadaju drugim crkvenim zajednicama, ili sudjelovanjem na njihovim liturgijskim slavljinama. Ukoliko biskup dijeceze u prisilnoj nužnoj situaciji odobri su djelovanje katolika *ad actum*, pastiri moraju brinuti da kod ka toličkih vjernika ne nastane zbunjenost u svezi potrebe da i pod takvim okolnostima u neko drugo vrijeme dana trebaju sudjelovati na misi, kako je zapovijedano.

4. Gubitak kleričkog staleža

168. Kleriku se, koji prema pravnoj odredbi izgubi klerički stalež, [...] zabranjuje obavljanje vlasti reda. Stoga mu, uz iznimku pravno utvrđenog slučaja, niti uz koju izliku nije dopušteno slaviti otajstva, a kršćanima nije dozvoljeno pozvati ga zbog celebracije, ako ne postoji pravilan razlog koji to odobrava prema normi kan. 1335. Osim toga, ti muškarci ne smiju držati homiliju, niti na slavlju svete liturgije preuzeti službu ili bilo koji drugi zadatak, kako među kršćanima ne bi nastala zbunjenost, te se ne zamrača istina.

POGLAVLJE VIII.

Lijek

169. Ondje gdje se na slavlju svete liturgije počini zloporaba, riječ je o stvarnome krivotvorenju katoličke liturgije. Već je Sveti Toma napisao: U grijeh hereze pada tko od strane Crkve iskazuje štovanje suprotno crkvenog, snagom božanskog autoriteta utvrđenog i Crkvi svojstvenog načina.

170. Kako bi se odmoglo takve zloporabe, najhitniji je zadatak [...] biblijska i liturgijska naobrazba naroda Božjeg, pastira i vjernika, kako bi se vjera i crkveno uređenje vezano za svetu liturgiju pravilno prikazalo i shvatilo. Gdje zloporabe ipak i dalje ima, potrebno je postupiti na zaštitu duhovnog dobra i prava Crkve prema pravnim mjerilima, uz primjenu svih pravnih sredstava.

171. Među raznim zloporabama se ističu one koje objektivno predstavljaju *graviora delicta*, odnosno teška djela, kao i druge zloporabe koje je isto tako potrebno savjesno izbjegavati i ispraviti. Obzirom na sve aspekte koji su prije svega obrađeni u I. poglavlju ove *Upute*, potrebno je brižljivo uzeti u obzir sljedeće stvari.

1. Graviora delicta

172. S *graviora delicta* protiv Svetosti presvete žrtve i otajstva euharistije, potrebno je postupiti prema normama o *graviora delicta*, koje podliježu Kongregaciji za nauk vjere. *Graviora delicta* su: a) Krađa ili zadržavanje posvećenih čestica u svetogrdnu svrhu ili bacanje istih; b) Pokušaj ili obmana liturgijskog čina euharistijske Žrtve; c) Zabranjena koncelebracija euharistijske žrtve, zajedno sa službenicima crkvenih zajednica, koji nisu u apostolskoj sukcesiji, te ne priznaju sakramentalno

dostojanstvo zaređenja svećenika; d) Konsekracija jedne prilike bez druge na slavlju euharistije sa sakrilegijskom namjerom ili pak obje prilike izvan euharistijskog slavlja.

2. Teška djela

173. Kada se donosi mišljenje o težini neke stvari prema općem učenju Crkve i njenim potvrđenim normama, u *teška se djela* objektivno ubrajaju uvijek one koje valjanost i dostojanstvo presvete Euharistije dovode u opasnost, što znači one koje se ogriješe protiv odredbi, objašnjenih pod brojevima 48-52, 56, 76-77, 79, 91-92, 94, 96, 101-102, 104, 106, 109, 111, 115, 117, 126, 131-133, 138, 153 168. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir ostale propise Kodeksa kanonskog prava, osobito kanone 1364, 1369, 1373, 1376, 1380, 1384, 185, 1386 i 1398.

3. Ostale zloporabe

174. Ona djela, nadalje, koja se ogrješuju protiv drugih normi, navedena na drugim mjestima ove *Upute* ili obrađena pravno utvrđenim normama, ne smiju se uvrstiti kao manje bitna, već se ubrajati među ostale zloporabe, koje je potrebno savjesno izbjegavati i ispraviti.

175. Jasno je da ova *Uputa* ne obrađuje sve pogreške protiv Crkve i njezinog poretka, utvrđene u kanonima, liturgijskim zakonima i drugim normama Crkve, u skladu s izjavama službenoga nauka i zdrave tradicije. Gdje god se poćini povreda, potrebna je ispravka prema pravnim mjerilima.

4. Dijecezanski biskup

176. Budući da je dijecezanski biskup glavni djelatelj Boćjih otajstva, neka sa svim snagama nastoji da vjernici povjereni njegovoj brizi slavljem sakramenata rastu u milosti i da upoznaju i žive uskršno otajstvo. Na njemu je da u granicama svoje mjerodavnosti izda odredbe o bogoslužju koje obavezuju svakoga.

177 . Budući da mora ćuvati jedinstvo opće Crkve, biskup je dućan promicati zajednićku stegu sve Crkve i stoga zahtijevati obdržavanje svih crkvenih zakona. On mora bdjeti da se u crkvenu stegu ne bi uvukle zloporabe, osobito obzirom na navijećtanje rijeći, slavljenje sakramenata i blagoslovina, ćtovanje Boga i Svetaca.

178. Dakle, kad god mjesni Ordinarij, redovnićki institut ili zajednica apostolskog ćivljenja ćuju za mogućnost kaznenog djela ili zloporabe vezane za presvetu Euharistiju, moraju ili sami ili preko drugog prikladnog klerika paćljivo ispitati ćinjenićno stanje, okolnosti i uraćunljivost.

179. Kaznena djela poćinjena protiv vjere, te *graviora delicta* na Euharistiji i drugim sakramentima potrebno je odmah prijaviti Kongregaciji za nauk vjere, koja će ih ispitati i, gdje je potrebno, prema mjerilima općeg ili vlastitog prava pristupiti utvrđivanju ili određivanju kanonskih kazni.

180. U suprotnom slućaju potrebno je da Ordinarij postupi prema mjerilima svetih kanona, po potrebi primjeni kanonske kazne, te sebi posebno predoci propis

kan. 1326. Ukoliko se radi o teškom slučaju, treba obavijestiti Kongregaciju za bogoštovlje i disciplinu sakramenata.

5. Apostolska Stolica

181. Čim Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata samo dozna o mogućnosti kaznenog djela ili zloporabe vezane za presvetu Euharistiju, obavještava Ordinarija, kako bi on isto ispitao. Tamo gdje se radi o *teškom djelu*, Ordinarij treba istom Dikasteriju čim prije prenijeti primjerak spisa vezanih za istragu i potrebno izrečenoj kazni.

182. Na dobrobit cjelokupne Crkve, o kojoj i biskup vodi brigu snagom svojeg svetog reda, kod teških slučajeva ne smije propustiti obraditi predmet, uz prethodno savjetovanje sa Kongregacijom za bogoštovlje i disciplinu sakramenata. Ova Kongregacija će, pak, sa svoje strane, temeljem ovlasti koje joj je dodijelio Rimski Prvosvećenik, pomagati Ordinariju na slučaju prikladan način, osigurati mu potrebne dispense ili priopćiti naputke i propise, koje treba savjesno izvršiti.

6. Žalbe o zloporabama u liturgiji

183. Svi, prema svojim mogućnostima, i na osobit način moraju voditi brigu da se presveti Sakrament Euharistije sačuva od svake vrste nepoštivanja i zabluda, te da se sve zloporabe u potpunosti isprave. To je za sve i za svakog pojedinca vrlo važan zadatak, te su svi, bez obzira na osobu, bitni za ostvarenje tog zadatka.

184. Svaki katolik, svećenik, đakon ili kršćanski laik, ima pravo podnijeti žalbu na liturgijsku zloporabu kod dijecezanskog iskupa ili nadležnog Ordinarija, koji mu je pravno jednak, odnosno kod Apostolske stolice, na osnovu primata Rimskog Prvosvećenika. Primjereno je, međutim, da se žalba po mogućnosti najprije predочи dijecezanskom biskupu. Isto je uvijek potrebno činiti u duhu istine i ljubavi.

Zaključak

185. Klicama nejedinstva među ljudima, koje svakodnevno iskustvo očituje kao toliko ukorijenjene u čovječanstvu zbog grijeha, suprotstavlja se sjedinjujuća snaga Kristova Tijela. Euharistija, izgrađujući Crkvu, izgrađuje zajedništvo među ljudima. Želja Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata je da kroz temeljitu primjenu propisa na koje se u ovoj *Uputi* podsjeća, ljudska slabost manje ometa djelo presvetog Sakramenta Euharistije i po otklanjanju svake zloporabe i prestanku svake nedostojne navike, za sve ljude zasja spasonosna prisutnost Krista u Sakramentu njegovog Tijela i Krvi i na temelju zagovora Blažene Djevice Marije, »euharistijske žene«.

186. Po mogućnosti svi kršćani trebaju nastojati oko svjesnog i djelatnoga sudjelovanja na presvetoj Euharistiji te je od sveg srca štovati u pobožnosti i načinu života. Prilikom izvršenja svete službe, biskupi, svećenici i đakoni trebaju ispitati savjest o stvarnosti i vjernosti djela koja provode u ime Krista i Crkve u slavlju svete Liturgije. Tako se i svaki sveti službenik ozbiljno treba ispitati je li opsluživao prava kršćanskih laika koji mu sebe i svoju djecu povjeruju s pouzdanjem i u uvjerenju, te da će sve zadatke koje Crkva po nalogu Krista želi, ispuniti na slavlju svete Liturgije,

prije svega na pravilan način za vjernike. Svatko uvijek treba imati na umu da je služitelj svete Liturgije. Eventualne suprotne naredbe su opozvane. Ovu *Uputu*, koja je izradena na zahtjev Pape Ivana Pavla II. od Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, nakon zajedničkog savjetovanja sa Kongregacijom za nauk vjere, odobrena je 19. ožujka 2004. godine na svetkovinu Svetog Josipa, odobrena od Prvosvećenika, koji je naredio objavljivanje iste, te smjesta pridržavanje svih, na koje se odnosi.

Rim, u Sjedištu Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, 25. ožujka 2004., na svetkovinu Navještenja Gospodnjeg.

Francis kard. Arinze

prefekt

Domenico Sorrentino

nadbiskup tajnik

Napomena:

Prijevod je preuzet od izdavača "SION".